

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ: ДОКТРИНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ДЕФІНІЦІЇ

СИЗОНЕНКО Антон Степанович - кандидат юридичних наук, доцент,
Заслужений юрист України, перший заступник директора Департаменту
персоналу МВС України

DOI 10.32782/LAW.UA.2021.4.19

У статті розглядається теоретичний підхід до поняття злочинності неповнолітніх осіб. Вказується, що кримінальна активність неповнолітніх осіб протягом останніх років викликає серйозне занепокоєння як у теоретиків кримінального права та кримінології, так і у практиків. Будь-яка кримінально протиправна активність обумовлена первісними потребами людини, котрі полягають у користі та прагненні досягти своєї мети будь-яким способом, у тому числі – насильницьким. Саме тому вчені достатньо часто згадують та виділяють ядро злочинності, розуміючи під останнім корисливі та насильницькі настанови. Автор звертає увагу на те, що саме мікросередовище, котрим є родина підлітка, відіграє визначальну роль у формуванні девіацій та наступній криміналізації дитини. Негативний приклад у вигляді батьків із різного роду залежностями, відсутність одного з батьків, їх надмірна зайнятість, що має наслідком відсутність належного виховання – усе це детермінує злочинність неповнолітніх. Найбільш небезпечним у цьому контексті є випадки втягнення дорослими дітей у кримінально протиправну діяльність. Ще однією причиною є коло спілкування дитини, звички її товаришів, а також їх родин. Вказується, що сучасне суспільство потребує від кожного його члена (у тому числі і неповнолітнього) динамізму, відповідності реаліям сьогодення. Саме прагнення позитивно виділитись перед

однолітками та старшими товаришами часто стає відправною точкою для розвитку різного роду девіацій, котрі переростають у стабільну кримінально протиправну діяльність. Учені наполягають на тому, що злочинність неповнолітніх є менш небезпечною, ніж дорослих, оскільки поведінка підлітків більш гнучка, що дозволяє комфортно та плідно із нею працювати. Зазначається, що злочинність – це, у першу чергу, соціально-деструктивний, історично сформований феномен, обумовлений низькою правовою свідомістю особи та підкріплений неспроможністю кримінального законодавства.

Ключові слова: злочинність, кримінально протиправна діяльність, неповнолітні, кримінальна активність, дефініція.

Кримінальна активність неповнолітніх осіб протягом останніх років викликає серйозне занепокоєння як у теоретиків кримінального права та кримінології, так і у практиків. Останнє обумовлено її стабільним зростанням, в особливості – у межах окремих видів кримінальних правопорушень. Звичайно, що такого роду негативна тенденція може бути пояснена низькою факторів, серед яких рудиментарність, недолугість та очевидна недієвість кримінально-правових норм (у частині необ'єктивних санкцій статей) та кримінологічних стратегій. Останні, у свою чергу, тривалий час орієнтовані на коло осіб, інтелектуальна та психологічна зрілість

яких вище фактичної, що має наслідком відсутність очікуваних результатів. Таким чином, наразі ми маємо серйозну проблему, вирішити яку можна лише за рахунок консолідації зусиль спеціалістів у сфері кримінально-правової політики, а також шляхом ретельного вивчення особливостей підліткової протиправної діяльності, що включає встановлення кількісно-якісних показників, динаміки, структури тощо. Враховуючи вказане, пропонуємо зупинитись на цьому питанні більш детально, коротко приділивши увагу визначенню самого феномену злочинності.

Відтак, «розповсюдженням є системний підхід до визначення злочинності, згідно з яким злочинність розглядається як: відносно самостійна, динамічна, імовірнісна система (І. Н. Даньшин)» [1, с. 12]; «складна соціальна, оптимально функціонуюча система (М. О. Сутурин)» [2, с. 62-67]; «самокерована система (О.М. Литвак)» [3, с. 8]; «складна динамічна соціальна система (яка може бути досить адекватно охарактеризована певними параметрами і вивчена як процес) (С. Є. Віцин)» [4, с. 26]; «специфічне системно-структурне утворення, явище (А. І. Долгова)» [5, с. 12]; «структурна підсистема суспільства (як системи) (Д. О. Лі)» [6, с. 8]. «Сутність злочинності розкривають і через поняття певної діяльності або поведінки: кримінально караний множинний прояв властивої людині та її поведінці деструктивності (Л. В. Кондратюк, В. С. Овчинський)» [7, с. 119]; «масовий прояв деструктивності у поведінці людей; (А. Ф. Зелінський)» [8, с. 20]; «масова протиправна (кримінально-заборонена) поведінка частини членів суспільства (О. М. Ігнатов)» [9, с. 81]; «різновид (одна з форм) девіантності, що визначається законодавцем в кримінальному законі; соціальний конструкт (Я. І. Гилинский)» [10, с. 94, 92]; «одиночні акти злочинної поведінки, що полягають у відчуженні людини від процесу соціалізації (Є. Бафія)» [11, с. 25]; «кримінальна активність частини членів суспільства (А. П. Закарлюк)» [12, с. 139]; «кримінальна соціальна практика (В. М. Дрьомін)» [13, с. 250]. Нам ближче соціально-юридичний підхід до визначен-

ня поняття злочинності, оскільки, на нашу думку, *злочинність – це, у першу чергу, соціально-деструктивний, історично сформований феномен, обумовлений низькою правовою свідомістю особи та підкріпленої неспроможністю кримінального законодавства*. Стабільно негативна кримінологічна ситуація завжди була і залишається свідченням потреби у перегляді норм Кримінального кодексу.

«Незважаючи на істотні відмінності перерахованих родових понять, які характеризують злочинність, її видові відмінні ознаки, як правило, збігаються. Так, злочинність як соціальний феномен у науці наділять низькою властивостями, передусім: масовістю, відносною поширеністю; історичною зумовленістю й історичною мінливістю; перехідністю; злочинність – це система, яка має свою внутрішню логіку розвитку, а тому революційна зміна одного суспільного ладу на інший не знищує її; самодетермінованістю (самовідтворенням), саморозвитком; різнообумовленістю; відносною статистичною стійкістю; не можна чекати різких змін у її структурі за рівні короткі проміжки часу (місяць, квартал, рік); зміни носять «плавний» і закономірний характер; іррегулярністю; окремі злочини, як елементи статистичної сукупності, вчиняються незалежно один від одного. Названа сукупність властивостей злочинності змушує думати про неї не просто як соціальний феномен, але й як про культурний, як про елемент культури. У найбільш загальному розумінні культура – це спосіб людського існування, спосіб людської діяльності та, водночас, об'єктивовані результати цієї діяльності. Культура служить найбільш загальним позабіологічним механізмом накопичення (аккумуляції), зберігання й передачі (трансляції) інформації, виконуючи тим самим функцію соціального наслідування» [10, с. 94]. «Так, перефразувавши відомий вислів французького кримінолога А. Лакассань (1885 рік), Я. І. Гилинський підкреслив, що кожне суспільство має ту злочинність (види злочинів, їх якісну своєрідність), яка відповідає його культурі, є її елементом (наприклад, комп'ютерні злочини можливі тільки в

суспільствах відповідної «інформаційної» культури). При цьому, культурно обумовлені не тільки характер і способи вчинення злочинів, а й прийнятні суспільством заходи соціального контролю (протидії), включаючи покарання» [10, с. 95]. Будь-яка кримінально протиправна активність обумовлена первісними потребами людини, котрі полягають у користі та прагненні досягти своєї мети будь-яким способом, у тому числі – насильницьким. Саме тому вчені достатньо часто згадують та виділяють ядро злочинності, розуміючи під останнім корисливі та насильницькі настанови.

«Також важливою і обов'язковою ознакою злочинності є її кримінально-правовий характер, оскільки поза кримінально-правовою оцінкою немає як злочинів, так і злочинності взагалі (І. М. Даньшин)» [14, с. 22]. «Тому злочинність доводиться розглядати як таку, що «конструюється» за допомогою двох різнорівневих підстав: 1) реальна (онтологічна, об'єктивна) суспільна небезпека, шкода та 2) передбаченість кримінальним законом, «криміналізованість», яка завжди є результатом суб'єктивної волі законодавця» [10, с. 94]. «Вказане об'єктивно ускладнює пошук її логічного визначення. На цю обставину звернув увагу В. Є. Жеребкін ще в 1976 році. Він зауважив, що одні ознаки поняття «злочин» є матеріальними, субстанціальними (суспільна небезпека або шкода), тоді як інші – формальні, несубстанціальні (протиправність, вказівка в кримінальному законі)» [15, с. 37]. «Вбачається, саме тому даючи поняття злочинності, кримінологи найчастіше намагаються об'єднати в ньому саме соціальний та правовий аспекти. Оскільки ігнорування кримінально-правової характеристики злочинності, на сьогодні, методологічно себе не виправдовує, не дозволяє її емпірично досліджувати. Водночас з практичної точки зору, результати вивчення злочинності мають бути придатними для подальшої розробки відповідних державних заходів протидії (контролю). Крім того, саме завдяки появі систематичного обліку вчинених злочинів, результатів їх судового розгляду та форму-

вання відповідної статистичної звітності й її якісного аналізу на злочинність поглянули як на соціальний феномен, який має певні параметри і спостерігається у всіх типах суспільств. Тому, надаючи додатне для кримінологічного аналізу поняття злочинності, вчені нерідко користуються такими формулюваннями: «цілісна, заснована на статистичних закономірностях система одиничних суспільно небезпечних діянь, заборонених кримінальним законом» [14, с. 23]; «сукупність усіх злочинів, вчинених на певній території за відповідний період часу, і яка характеризується кількісними та якісними показниками» [16, с. 12]; «кримінологічне явище, що проявляє себе в системі кримінально-караних діянь на певній території за певний проміжок часу, а також осіб, які їх вчинили» [17, с. 60]. Ми абсолютно підтримуємо наведені тези вчених та, зі свого боку, хочемо додати, що злочинність є автентичним кримінально-правовим поняттям. Відведення його до виключно кримінології не є доцільним, оскільки це применшує його суспільну небезпеку, функціональність та робить химерним феноменом.

«Таким чином, проблематика наукового визначення поняття злочинності передусім зумовлюється намаганням зробити його конструктивним для розробки методології пізнання цього феномену. Останнє, на сьогодні, не дає практичної можливості розглядати злочинність поза межами її кримінально-правової оцінки. У цьому зв'язку, заслуговує уваги підхід І. М. Мацкевича, згідно з яким злочинність має соціальну сутність, однак, як сукупність конкретних злочинів, – правову форму. Іншими словами, злочинність за своєю сутністю – соціальне, а за формою – правове явище» [18, с. 534, 540]. «Крім того, пізнати будь-яке явище можна, тільки спостерігаючи його реальні прояви та аналізуючи результати таких спостережень. У цьому зв'язку, незамінними залишаються дані статистики, хоч їх рівень достовірності обґрунтовано викликає нарікання. Однак, те, що статистика не повною мірою відбиває реальний стан злочинності, не є приводом не досліджувати її. Просто у ході дослі-

дження даних щодо сукупності вчинених злочинів (на певній території за певний період часу злочинів) необхідно постійно підвищувати надійність статистичних показників, вдосконалювати способи спостереження, розширювати коло джерел інформації. Загалом у вітчизняній науці питання методології, пов'язані з вивченням злочинності неповнолітніх, залишаються одними з найбільш суперечливих та неоднозначних. Традиційно, в науці, надаючи поняття злочинності як базове використовують поняття, яке було надане ще 1969 році Н. Ф. Кузнецовою в монографії «Злочин і злочинність» [19, с. 137], позбавляючи його ідеологічно-класового забарвлення та розширюючи за рахунок включення до нього низки додаткових (авторських) ознак. Це обумовлено тим, що попри всі термінологічні зміни наступних років концепція злочинності, розроблена вченою, є достатньо цілісною. Підхід до визначення злочинності, розроблений Н.Ф. Кузнецовою, називають фундаментальним, доктринальним або кримінально-правовим» [20, с. 144]. Таким чином, можна сказати, що злочинність – це феномен об'єктивної реальності, котрий є сукупністю деструктивних, соціально небезпечних актів людської поведінки, котрі негативним чином впливають на суспільні відносини, що дестабілізують нормальне функціонування державних інститутів.

«Серед авторів, які займалися вивченням різних аспектів злочинності неповнолітніх, є як кримінологи, так і психологи, і педагоги, які висловлювали різні погляди щодо детермінант цієї злочинності. Так, С. Галлек вважає злочинність неповнолітніх проявом почуття пригніченості й нездатності молодого людини перебороти його. Делінквентність нібито допомагає боротися з цим станом і спричиняє бажані зміни у психіці: підлітки почуваються вільними й незалежними, у них з'являється можливість розважитися, виявити свою уяву і спритність, можливим стає отримання матеріальних вигод, є шанс перекласти провину на інших (наприклад, поліцію), а також більш раціонально реагувати на власні невдачі (наприклад,

успіх – відчутність неприємностей)» [21]. «Пояснюючи причини протиправної поведінки неповнолітніх, О. Бахур розглядає їх як результат взаємодії двох чинників: умов мікросередовища (впливи сім'ї і школи, які десоціалізують, психологічні труднощі й ускладнення, породжені багатопроблемним соціумом, деформації у спілкуванні та взаємодії) та індивідуальних особливостей індивіда (суперечності, головна з яких полягає у невідповідності між суб'єктивною готовністю до дорослого життя і об'єктивною обмеженістю можливостей підлітка; психологічні колізії, які найперше виявляються у вибірково-активному ставленні підлітка до навколишнього середовища, спілкування, до педагогічних впливів у сім'ї, суспільстві, до соціально-моральних цінностей і норм, запропонованих найближчим оточенням)» [22, с. 220–227]. «І. Даньшин вважає, що головною глобальною проблемою злочинності неповнолітніх є «соціальне аутсайдерство», коли діти опиняються поза наявним суспільством унаслідок неповноцінної соціалізації» [23, с. 75–78]. «Проте, незважаючи на значні наукові розробки цієї проблеми, феномен злочинності неповнолітніх продовжує хвилювати українське суспільство. Беручи до уваги те, що злочинність – це явище мінливе і динамічне, слід враховувати, що детермінанти злочинності також постійно змінюються і трансформуються» [24, с. 125]. Вказані позиції, безумовно, мають глибинний сенс та є правильними. При цьому сучасне суспільство потребує від кожного його члена (у тому числі і неповнолітнього) динамізму, відповідності реаліям сьогодення. Саме прагнення позитивно виділитись перед однолітками та старшими товаришами часто стає відправною точкою для розвитку різного роду девіацій, котрі переростають у стабільну кримінально протиправну діяльність. Хоча вчені наполягають на тому, що злочинність неповнолітніх є менш небезпечною, ніж дорослих, оскільки поведінка підлітків більш гнучка, що дозволяє комфортно та плідно із нею працювати.

«У широкому сенсі, злочинна поведінка неповнолітніх має ряд причин. По-

перше, до цього віку (від 14 до 18 років) уже сформовані і є досить стійкими властивості особистості, що впливають на виникнення цієї форми поведінки. По-друге, емоційна чутливість і неврівноваженість, властива підлітковому віку, зумовлюють характер імпульсивних дій, у тому числі й злочинних. По-третє, саме в цей віковий період зовнішня детермінація у вигляді моделі злочинної поведінки як найбільш успішної форми активності (лідерства) серед однолітків має високу значущість. У сукупності ці чинники здійснюють максимальний вплив на виникнення і підтримання злочинної поведінки серед підлітків. Одним із найважливіших аспектів при вивченні детермінант злочинної поведінки неповнолітнього є особиста сфера людини, точніше, мотиваційні особливості особи. Аналіз мікросередовища, у якому він мешкає, а також визначення мотивації поведінки особи дозволяють зрозуміти рушійні сили конкретних проступків, у тому числі й тих, що мають протиправний характер. І особливу роль тут відіграє сім'я. Сім'я може одночасно демонструвати модель злочинної поведінки та забезпечувати її підкріплення. Імовірність злочинної поведінки підлітків вікової групи (від 14 до 18 років) залежить від того, чи стикаються вони з проявами злочинної поведінки у себе вдома (батьки є найважливішою моделлю поведінки; якщо в присутності дітей було вчинено правопорушення, то можна сміливо розраховувати, що це все вбере у себе дитина)» [24]. Звичайно, ми більш схильні думати, що саме мікросередовище, котрим є родина підлітка, відіграє визначальну роль у формуванні девіацій та наступній криміналізації дитини. Негативний приклад у вигляді батьків із різного роду залежностями, відсутність одного з батьків, їх надмірна зайнятість, що має наслідком відсутність належного виховання – усе це детермінує злочинність неповнолітніх. Найбільш небезпечним в цьому контексті є випадки втягнення дорослими дітей у кримінально протиправну діяльність. Ще однією причиною є коло спілкування дитини, звички її товаришів, а також їх родин.

«Злочинність неповнолітніх є однією із ключових проблем кримінології, а в умовах сучасної політичної, економічної та воєнної ситуації в нашій державі це питання постало особливо гостро. Насамперед необхідно визначитися, кого слід розуміти під особою неповнолітнього злочинця. Законодавцем чітко встановлено, що це особа у віці від 14 до 18 років, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що передбачене Кримінальним кодексом України. Однак зазначене положення не охоплює всіх неповнолітніх осіб, тому до них потрібно ще й віднести осіб, яким виповнилось 11 років та вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини. Для останніх також настають негативні наслідки їх діянь у вигляді поміщення до приймальників-розподільників. Сучасні тенденції злочинності неповнолітніх зазнали деяких змін, що обумовлені різними факторами. За часів незалежної України цій категорії злочинів були притаманні такі характерні ознаки: 1) корисливий характер злочинності, що вчиняється переважно групою у складі 2–3 осіб у вуличній обстановці; 2) надмірна агресія і жорстокість по відношенню до жертв правопорушень, якими досить часто стають також неповнолітні; 3) неповнолітніми злочинцями найчастіше виступали особи, які мали розлади психіки та представники неблагополучних сімей» [25, с. 31]. Вказане підтверджує вищенаведену нами думку. Найбільше занепокоєння викликає те, що сучасні неповнолітні все частіше починають вчиняти жорстокі насильницькі кримінальні правопорушення, у тому числі і сексуального характеру. На нашу думку, такий стан справ безпосередньо пов'язаний із відсутністю належного загального виховання, правової освіти, негативним впливом засобів масової інформації та кінопродукції із демонстрацією сцен насильства.

Таким чином, проведене дослідження дозволило підсумувати, що наразі рівень кримінально протиправної діяльності неповнолітніх осіб знаходиться на достатньо високому рівні із незначною позитивною (але мінливою) динамікою. Такий стан справ можна пояснити наступними фак-

торами: 1) рудиментарність, недолугість на недовірливість окремих норм кримінального законодавства; незадовільні санкційні межі кримінальної відповідальності, недостатні для перевиховання девіантного підлітка; 2) невідповідність кримінологічних стратегій запобігання ювенальній кримінально протиправній діяльності вимогам сучасності; 3) малоефективна програма перевиховання підлітків у пенітенціарних установах; 4) загальна негативна політико-економічна ситуація в країні; 5) відсутність вичерпного та повноцінного нормативно-правового регулювання взаємовідносин між дитиною, що вчинила кримінальне правопорушення та державою. У структурі протиправної діяльності неповнолітніх усе частіше достатньо значний процент складають тяжкі та особливо тяжкі діяння, а також кримінальні правопорушення корисливої спрямованості.

Література

1. Даньшин И. Н. Введение в криминологическую науку. Х.: Право, 1998. 144 с.
2. Сутурин М. А. Преступность как система. *Сибирский Юридический Вестник*. 2005. № 4. С. 62-67.
3. Литвак О. М. Держава і злочинність: монографія. К.: Атіка, 2004. 304 с.
4. Вицин С. Е. Моделирование в криминологии: учебное пособие. М.: НИ и РИО ВШ МВД СССР, 1973. 102 с.
5. Криминология: учебн. для вузов / Под общей ред. А. И. Долговой. М.: Изд-во НОРМА, 2001. 784 с.
6. Ли Д. А. Преступность в России: системный анализ. М.: «ГЕЛВА», 1997. 72 с.
7. Кондратюк Л. В. Еще раз о криминологическом понятии преступности и преступления. *Журнал Юридичний вісник*. 2004. № 9. С. 113-119.
8. Зелинский А. Ф. Криминология: курс лекций. Х.: Прапор, 1996. 260 с.
9. Ігнатов О. М. Протидія загальнокримінальній насильницькій злочинності в Україні: монографія. Харків: Діса Плюс, 2013. 650 с.
10. Гилинский Я. Девиантология: социология преступности, наркотизма, проституции, самоубийств и других «отклонений». СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. 520 с.
11. Бафия Е. Проблемы криминологии. Диалектика криминогенной ситуации / ред., авт. предисл. Н. А. Стручков, пер. с пол. П. Н. Эбзеевой. М.: Юридическая литература, 1983. 152 с.
12. Закалюк А. П. Курс сучасної української криминології: теорія і практика: У 3 кн. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української криминологічної науки. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 424 с.
13. Дрьомін В. М. Доктринальные основы изучения преступности. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: матер. Міжнар. наук. конф. (Одеса, 30 листопада 2012 р.)* Т. 2 / відп. за випуск В. М. Дрьомін; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2012. С. 248-250.
14. Криминологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Х., 2009. 288 с.
15. Жеребкин В. Е. Логический анализ понятий права. К.: Вища шк., 1976. 150 с.
16. Бузало П. М. Криминологія: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с.
17. Іванов Ю. Ф. Криминологія: навч. посіб. 2-ге вид, доп. та перероб. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2008. 292 с.
18. Мацкевич И. М. Теоретическое понятие преступности и проблемы его операционализации. *Lex Russica*. 2006. № 3. С. 524-541.
19. Кузнецова Н. Ф. Преступление и преступность. М.: Изд-во Московского ун-та, 1969. 232 с.
20. Мозгова В. А. Поняття та особливості злочинності неповнолітніх. *Юрид. вісн.* 2014. №2 (31). С. 142-147
21. Halleck S. *Psychiatry and the Dilemmas of Crime*. Berkeley : University of California Press, 1971. 382 p.
22. Бахур О. Психологічна характеристика підлітків з делінквентною поведінкою. Актуальні питання

гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / Редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Посвіт, 2012. Вип. 3. С. 220–227

23. Даньшин И. Н. Детерминация преступности несовершеннолетних. Питання боротьби зі злочинністю: Зб. наук. пр. Харків : Право, 2004. Вип. 8. С. 75–78.

24. Заялова І.М., Політова А.С. Чинники злочинності неповнолітніх (на підставі соціологічного дослідження). *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2018. №3(5). С.118-126.

25. Гнітій А.О. Сучасний стан злочинності неповнолітніх в Україні. *Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні* : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за заг. ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкина. Т. 2. Х. : Право, 2016. С. 31-32.

SUMMARY

The article considers a theoretical approach to the concept of juvenile delinquency. It is pointed out that the criminal activity of minors in recent years is of great concern to both theorists of criminal law and criminology, and practitioners. Any criminally illegal activity is conditioned by the primary human needs, which are to benefit and seek to achieve their goal in any way, including - violent. That is why scientists often mention and highlight the core of crime, understanding the latter as selfish and violent guidelines. The author draws attention to the fact that the microenvironment, which is the family of the adolescent, plays a decisive role in the formation of deviations and subsequent criminalization of the child. A negative example in the form of parents with various addictions, the absence of one parent, their excessive employment, which results in a lack of proper upbringing - all this determines juvenile delinquency. The most dangerous in this context are cases of adult involvement of children in criminal activities. Another reason is the circle of communication of the child, the habits of his peers, as well as their families. It is pointed out that modern society needs from each of its members (including minors) dynamism, compliance with the realities of today. The very desire to stand out positively in front of peers and older comrades often becomes a starting point for the development of various kinds of deviations, which grow into a stable criminal activity. Researchers insist that juvenile delinquency is less dangerous than adult crime because adolescents' behavior is more flexible, allowing them to work comfortably and productively. It is noted that crime is, first of all, a socially destructive, historically formed phenomenon, due to low legal awareness of the individual and supported by the failure of criminal law.

Key words: crime, criminally illegal activity, minors, criminal activity, definition.